

HISTORIE A SOUČASNOST PARKŮ V KARLÍNĚ

EVA SOJKOVÁ – JIŘÍ VELEBIL – ZDENKA POLIAČIKOVÁ
MILENA ANDRADE DNEBOSKÁ – PETR ŠIŘINA – LUCIA BENDÍKOVÁ

Cílem příspěvku je interpretace památkových hodnot památkové zóny Karlín determinujících zásady ochrany a obnovy parkových úprav významných veřejných prostranství. Východiskem je analýza historického kompozičního vývoje na základě archivních materiálů, dosavadních odborných poznatků a terénních průzkumů současného stavu. Veřejná prostranství jsou posuzována v kontextu jejich postavení v území karlínské památkové zóny. Příspěvek hodnotí současný stav s přihlédnutím k dendrologickému rozboru.

THE PARKS IN KARLÍN IN THE PAST AND TODAY

This article aims at the interpretation of the heritage values of Karlín heritage zone, determining the protection and renovation rules of the parks' maintenance on important public spaces. The article analyses the historic composition development based on the archive evidence, current specialized knowledge and field surveys of the current state. The public spaces are reviewed in the context of their location within the Karlín heritage zone, and the current state is evaluated regarding the dendrological classification.

Klíčová slova – Praha-Karlín – památková zóna Karlín – městský park – náměstí – pražské parky – památkové hodnoty parkových úprav – sortiment dřevin

Key words – Prague-Karlín – Karlín heritage zone – urban park – square – Prague parks – heritage value of parks – woody plant species

Úvod

Karlín je nazýván nejstarším pražským předměstím, městem za branami. Jde o unikátní klasicistní urbanistický celek založený v 19. století na základě zastavovacího plánu. Už při jeho budování vznikaly parkové plochy, které dodávaly noblesu veřejným prostranstvím a zvyšovaly komfort bydlení. A právě jim je věnován tento příspěvek. Vznik jednotlivých parkových úprav je v úvodu pro pochopení jejich postavení, významu, vnějších vazeb i interpretace hodnot zasazen do historického a urbanistického vývoje Karlína.

Metodika

V památkové zóně (dále jen PZ) Karlín bylo postupně provedeno archivní šetření k vývoji celého území i jednotlivých parků a náměstí, průběžné shromažďování a studium odborné literatury a dostupných podkladů. Následovala terénní šetření zaměřená na kompozici parků a náměstí z aspektu památkové péče a z aspektu urbanistického. Památkové hodnoty byly identifikovány na základě výsledků analýzy současného stavu zjištěného terénními průzkumy a údajů o historickém vývoji, získaných archivními průzkumy. Výsledky jsou prezentovány ve formě mapových výstupů doplněných komentářem. Jednotlivé archivní mapy a plány byly georeferencovány, tj. usazeny do souřadnicového mapového systému, a spolu s dalšími vrstvami (současnými leteckými snímky, katastrální mapou, kompozičním rozbohem aktuálního stavu) byly využity pro obrazové znázornění prostřednictvím geografického informačního systému.

Tím byla vytvořena dokumentace proměny kompozice veřejných prostranství PZ Karlín pro kompoziční rozbor a vymezení památkových hodnot. Současně probíhalo dendrologické hodnocení stávajícího sortimentu dřevin ve vazbě na vymezené typologické kategorie zeleně veřejných prostranství. Dřeviny byly posuzovány z hlediska formy prostorového uspořádání a členěny do jednotlivých kategorií (upraveno podle VELEBIL ET AL. 2016, 8). Tyto kategorie dřevinných vegetačních prvků byly hodnoceny z hlediska taxonomické skladby, věku, vývojového stadia a celkové kvality (upraveno podle SOJKOVÁ/ŠIŘINA 2015, 42). Kompletní přehled dřevin v jednotlivých parcích je uložen v archivu autorů. Data z terénu byla zaznamenána v mapách, jejichž výběr je součástí příspěvku.

Vymezení památkové zóny a urbanistický vývoj Karlína

Pobřežní krajina tvořící oblast dnešního Karlína, sevřenou mezi tok Vltavy a vrch Vítkov, je z hlediska geomorfologického reliéfu v Pražské kotlině specifickým územím, neboť se jedná o rovinu končící na terénním zlomu v oblasti Mezihoří u Libně, zhruba u paty dnešní ulice Pod Plynojemem. Shodně s hranicemi památkové zóny je toto ploché, často zaplavované území urbanisticky vymezeno ze západu zhruba oblastí gotických středověkých novoměstských hradeb